

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 307/2022-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a zo sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Tatianou Vorobelovou, Bajzova 2, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 11 P 2/2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 23. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 P 2/2020 (ďalej len „napadnuté konanie“). Zároveň navrhuje priznať jej finančné zadosťučinenie v sume 2 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Sťažovateľka sa návrhom na začatie konania doručенým okresnému súdu 12. januára 2020 domáha úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému synovi, a to jeho zverením do jej osobnej starostlivosti a určením povinnosti platenia výživného zo strany otca maloletého.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu jej označených práv, pretože od podania návrhu na začatie konania uplynuli viac ako dva roky a vo veci ešte nebolo právoplatne rozhodnuté. Sťažovateľka má pocit krivdy a beznádeje, keďže okresný súd v napadnutom konaní od júna 2021 nekoná. Návrh

na začatie konania sťažovateľka podala tak, aby bolo možné vec skončiť na prvom pojednávaní. V konaní vystupovala aktívne, na výzvy súdu sa vyjadrovala po stránke právnej i skutkovej, na prvé pojednávanie sa pripravila, zdokumentovala požiadavky maloletého syna, preukázala svoje príjmy aj výdavky. Otec bol oboznámený s požiadavkami maloletého syna a napriek tomu do podania ústavnej sťažnosti na výživu maloletého syna a na jeho primerané potreby vôbec neprispieva.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

4. V súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky, pričom posudzoval, či jej prijatiu na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

5. Ústavný súd vo vzťahu k sťažovateľkou namietanému porušeniu jej základného práva postupom okresného súdu v napadnutom konaní v prvom rade poukazuje na svoj už opakovane judikovaný právny názor, že k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov môže dôjsť aj vtedy, ak konanie trvá (globálne) neprimerane dlhú dobu, a to bez ohľadu na to, či v posudzovanom prípade boli zaznamenané prietahy spôsobené postupom súdu. Inými slovami, k porušeniu uvedeného práva môže dôjsť aj vtedy, ak nedošlo v konaní k prietahom, a naopak, i keď k prietahom v konaní došlo, nemusí vždy ísť o porušenie práva na prerokovanie veci v primeranej dobe, ak konanie ako celok zodpovedá dobou svojho trvania času, v ktorom je možné uzavretie konania spravidla očakávať [pozri k tomu rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) vo veciach Libanský v. Česká republika alebo Králíček v. Česká republika, obdobne I. ÚS 418/2014, tiež napr. II. ÚS 57/01, I. ÚS 27/02, III. ÚS 199/02, I. ÚS 154/03, I. ÚS 197/03, I. ÚS 35/04, I. ÚS 38/04]. Pritom ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že charakter postupu všeobecného súdu sa nevyznačuje takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prietahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, sťažnosť spravidla odmieta ako zjavne neopodstatnenú (napr. I. ÚS 41/01, I. ÚS 57/01, III. ÚS 59/05).

6. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (v primeranej lehote) v jeho všeobecnom poňatí odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 10/98, I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, II. ÚS 12/01, I. ÚS 89/02, I. ÚS 47/03, IV. ÚS 59/03, IV. ÚS 205/03). Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (v primeranej lehote) sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty týkajúcej sa jej práv (pozri napr. II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, II. ÚS 22/96, II. ÚS 48/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 92/97 a I. ÚS 10/98). Prietahy v konaní či nečinnosť orgánu verejnej moci sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah orgánu verejnej moci. Európsky súd pre ľudské práva vo svojich rozhodnutiach (rozsudok ESLP vo veci H. proti Francúzsku z 24. 10. 1989, rozsudok ESLP vo veci Katte Klitsche de la Grange proti Taliansku z 27. 10. 1994 a rozsudok ESLP vo veci Scordino proti Taliansku č. 1

z 29. 3. 2006) viackrát vyzdvihol dôležitosť správy súdnictva bez prietáhov, ktoré môžu ohroziť jeho účinnosť a dôveryhodnosť.

7. Podľa stabilizovanej judikatúry sa otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, skúma s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä z pohľadu troch základných kritérií: zložitnosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04). Teda záver o tom, či dĺžka konania je ešte primeraná, možno formulovať vždy s ohľadom na faktory, ktorými bolo konanie bezprostredne ovplyvnené, pričom pri posudzovaní dôvodnosti tvrdenia o porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako tak aj pri práve na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je nutné ku každej veci pristupovať individuálne a zvažovať, či s ohľadom na okolnosti prípadu ide o prietahy neodôvodnené, t. j. či sú pričítateľné súdu. Toto právo totiž nie je dotknuté, ak sú prietahy spôsobené výlučne konaním účastníka, prípadne ak ide o vec, keď dĺžka konania zodpovedá jej zložitosti. V takých prípadoch trvanie konania istú dobu spravidla nie je nedôvodné a potreba zásahu ústavného súdu nie je daná. V súlade s judikatúrou ESĽP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa [Comingersoll S.A. (Veľká komora), Sürmeli proti Nemecku (Veľká komora), Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, rovnako tak aj I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07].

8. Z uvedených východísk vychádzal ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľky a na tento účel si vyžiadal súdny spis, s ktorého obsahom sa dôkladne oboznámil.

9. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, predmetom napadnutého konania vedeného okresným súdom je úprava výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu. Predmetnú vec po právnej stránke nemožno označiť za zložitú, z hľadiska predmetu konania však ide o vec týkajúcu sa osobného statusu maloletého, ktorá má mimoriadny význam aj z hľadiska zabezpečenia jeho základných životných potrieb a sociálneho štandardu. Po skutkovej stránke však ústavný súd považuje predmetnú vec za pomerne zložitú, resp. zdĺhavú, a to s prihliadnutím na potrebu vykonania dokazovania týkajúceho sa zistenia osobných a majetkových pomerov otca maloletého, ktorý je štátnym občanom Talianskej republiky, s čím je spojená potreba prekladu listín do a z cudzieho jazyka a taktiež zabezpečenia tlmočenia pre potreby pojednávania.

10. Správanie účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd v správaní sťažovateľky nezistil také skutočnosti, ktoré by opodstatňovali konštatovanie o ich vplyve na možný vznik zbytočných prietáhov v posudzovanom konaní.

11. Tretím hodnotiacim kritériom, ktorého uplatnením ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu v napadnutom konaní.

12. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta všeobecne celkovú dĺžku konania na okresnom súde v trvaní viac ako dvoch rokov od podania návrhu na začatie konania, osobitne však poukazuje len na nečinnosť okresného súdu od júna 2021, teda po pojednávaní uskutočnenom 16. júna 2021.

13. Ústavný súd zistil, že okresný súd návrh sťažovateľky na začatie konania prijal 12. januára 2020. Obratom v januári 2020 vykonal prvotné úkony vo veci (lustrácie a výzvy). Uznesením z 21. januára 2020 ustanovil maloletému za opatrovníka Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice, ktorému uložil povinnosť prešetriť pomery u maloletého a podať súdu správu. Následne uznesením z 30. januára 2020 pribral okresný súd do konania prekladateľa, ktorému uložil povinnosť vykonať preklad písomností a doručiť ho súdu. Po doručení prekladov v marci 2020 okresný súd uznesením zo 4. júna 2020 priznal prekladateľovi prekladateľské a obratom doručoval preložený návrh na začatie konania s prílohami otcovi maloletého. V júli 2020 okresný súd reklamoval doručenie zásielky otcovi maloletého, ktorá sa súdu vrátila ako nedoručená 4. septembra 2020, preto ju následne doručoval prostredníctvom orgánu určeného na doručovanie písomností v [REDAKOVANÉ] Otec maloletého prostredníctvom svojho právneho zástupcu doručil okresnému súdu 23. októbra 2020 vyjadrenie k návrhu sťažovateľky na začatie konania, ku ktorému sa sťažovateľka vyjadrila podaním doručeným okresnému súdu 24. novembra 2020. Následne okresný súd 2. decembra 2020 nariadil termín pojednávania na 3. marec 2021, ktorý bol vzhľadom na závažnú epidemiologickú situáciu odročený na 16. jún 2021. Na predmetnom pojednávaní sa otec maloletého nezúčastnil, bol prítomný len jeho právny zástupca, ktorý ospravedlnil jeho neúčast' pracovnou vyťaženosťou. Na pojednávaní uložil uznesením okresný súd povinnosť právneho zástupcovi otca maloletého oznámiť termín, keď sa jeho klient bude zdržiavať na území Slovenskej republiky na účely nariadenia termínu ďalšieho pojednávania. Otec maloletého obratom 22. júna 2021 poskytol súdom požadovanú súčinnosť a okresný súd 15. júla 2021 nariadil termín pojednávania na 19. október 2021. Okresný súd následne vykonával úkony spojené s prípravou na pojednávanie. Upovedomením okresného súdu z 12. októbra 2021 bolo nariadené pojednávanie zrušené z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne a 11. novembra 2021 došlo vo veci sťažovateľky k zmene zákonnej sudkyne. Dňa 16. novembra 2021 oznámil vstup do konania okresný prokurátor a navrhol vypočúť otca maloletého a náležitým spôsobom zisťovať názor maloletého dieťaťa. Podaním zo 17. februára 2022 vyzval okresný súd otca maloletého na oznámenie, kedy sa bude zdržiavať na území Slovenskej republiky, aby mohol súd nariadiť termín pojednávania aj vzhľadom na potrebu tlmočenia. Nový termín pojednávania určil okresný súd 12. mája 2022 na 24. august 2022 a vykonal ďalšie úkony smerujúce k jeho realizácii (preklad písomností, predvolanie tlmočníka).

14. Ústavný súd po komplexom posúdení všetkých okolností daného prípadu z hľadiska predmetu konania, správania sťažovateľky a postupu okresného súdu, posudzujúc doterajšiu celkovú dĺžku napadnutého konania na okresnom súde, a to dva roky a päť mesiacov, zohľadňujúc skutočnosť, že ide o konanie s cudzím prvkom (otec maloletého je cudzím štátnym príslušníkom a s tým je spojená potreba prekladov a tlmočenia), a objektívnu sťaženosť nariadiť pojednávanie v súvislosti s opatreniami súvisiacimi s koronavírusom, konštatuje, že doterajší postup okresného súdu v napadnutom konaní nevykazuje ústavne relevantné nedostatky, na základe ktorých by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru, že doterajším postupom okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

15. Podľa judikatúry ústavného súdu dôvodom na odmietnutie ústavnej sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť je aj absencia zistenia možnosti vysloviť porušenie označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 70/00, I. ÚS 117/05, I. ÚS 225/05, II. ÚS 272/06). Ústavný súd už vo svojich predchádzajúcich rozhodnutiach tiež vyslovil, že zjavná neopodstatnenosť ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 6 ods. 1 dohovoru) môže vyplývať aj z toho, že porušenie tohto základného práva sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, ktoré z hľadiska jeho druhu a povahy netrvá tak dlho, aby sa dalo uvažovať o zbytočných prietáchoch (napr. IV. ÚS 343/04, III. ÚS 59/05, I. ÚS 455/2014).

16. S poukazom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky pri jej predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

17. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. júna 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu